

SUMMARY

ANDRZEJ NOWAK

STRATEGIC PLAN OF EASTERN POLICY OF POLAND IN 1920: DREAMS AND REALITY

To date, one of the main issues concerning the importance of the eastern policy designed and implemented by Józef Piłsudski is the question of assessing the role of the so-called “federal” concept. Who was really the head of the Polish state – a supporter of the idea of a union of equal nation states, whose vision was well ahead of the reality of the then Central and Eastern Europe, or an anachronistic “imperialist”, who tried to restore the dominance of Poland in Eastern Europe, referring to the traditions of the Polish-Lithuanian Commonwealth or even the Jagiellonian dynasty? The author presents his own answer. According to him, Piłsudski was a pragmatist and a supporter of Realpolitik, who, depending on the situation, would either promote the idea of federation or utilize the idea of incorporation.

At the beginning of his political career, Piłsudski perceived national movements as one of the main means leading to a victory against the Russian Empire, which had to have “its national seams ripped out”. His eastern policy was put into practice only when he became the head of the Polish state. Since then, Piłsudski used federalist rhetoric in order to obtain political and military help from the Entente, after which he hoped to pursue his own strategy. He concentrated on securing the independence of Poland, following the practical rule which said, “First to be and then we will learn how to be.”

However, as the head of the state, Piłsudski not only created the most optimistic scenarios but also considered other less fortunate sequences of events. His own military mistakes, lack of considerable support from the non-Polish population for another attempt at building national statehood with the help of Polish bayonets, and finally, indifference of Polish society towards the future of “the Eastern borderlands” meant that only the “minimum” plan was implemented. And this plan did not follow the theoretical assumptions of his eastern policy, but was determined by the aftermath of the war which Piłsudski waged in order to put these assumptions into practice.

РЭЗЮМЭ

АНДЖЭЙ НОВАК

СТРАТЭГІЧНЫЯ ПЛАНЫ ПОЛЬСКОЙ УСХОДНЯЙ ПАЛІТЫКІ Ў 1920 ГОДЗЕ: МАРЫ ДЫ РЭЧАІСНАСЦЬ

Па сённяшні дзень адным з цэнтральных пытанняў у спрэчцы пра сэнс усходняй палітыкі, распрацаванай і рэалізаванай Юзафам Пілсудскім, застаецца пытанне ацэнкі месца ў ёй гэтак званай “федэратыўнай” канцэпцыі. Кім быў на самой справе кіраўнік Польскай дзяржавы – прыхільнікам ідэі саюза раўнапраўных нацыянальных дзяржаў, апярэджваючы ў сваім бачанні рэаліі тагачаснай Цэнтральнай ды Усходняй Еўропы, альбо анахранічным “імперыялістам”, які спрабаваў аднавіць панаванне Польшчы на еўрапейскім Усходзе, спасылаючыся на традыцыі Рэчы Паспалітай, ці, нават, Ягелонаў? Аўтар прапановуе свой варыянт адказу. Паводле яго, Ю. Пілсудскі – прагматык, прыхільнік курса «Realpolitik», які, у залежнасці ад сітуацыі, звяртаўся да лозунга федэрацыі, каб у іншы час выкарыстаць інкарпарацыйную праграму. Яшчэ на пачатку сваёй палітычнай кар’еры Ю. Пілсудскі бачыў у нацыянальных рухах адзін з галоўных фактараў перамогі ў супрацьстаянні з Расійскай імперыяй, якую трэба было разбіць “па нацыянальных швах”. Аднак, усходняя палітыка ператварылася з тэорыі ў рэчаіснасць тады, калі ён стаў на чале польскай дзяржавы. З гэтага моманту Ю. Пілсудскі выкарыстоўваў федэралісцкую рыторыку, каб атрымаць палітычную ды матэрыяльную дапамогу ад краін Антанты, пасля чаго спадзяваўся працягваць уласныя стратэгічныя дзеянні. Ён засяродзіўся на тым, каб замацаваць незалежнасць Польшчы ў адпаведнасці з практычнай максімай: «Спачатку быць, а як быць – высветлім пасля». Аднак, як кіраўнік дзяржавы Ю. Пілсудскі не толькі планаваў найбольш аптымістычныя сцэнарыі, але і разглядаў іншыя, менш паспяховыя варыянты. Уласныя вайсковыя памылкі, адсутнасць значнай падтрымкі з боку няпольскага насельніцтва для чарговай спробы пабудавання нацыянальную дзяржаўнасць з дапамогай польскіх штыкоў, ды нарэшце, абыхакаваць польскага грамадства да будучыні “ўсходніх крэсаў” прывялі да таго, што ў рэшце рэшт, быў рэалізаваны план “мінімум”. І гэты план вызначаўся не тэарэтычнымі канцэпцыямі ўсходняй палітыкі, а вынікам вайны, якую веў Ю. Пілсудскі, каб іх ператварыць у рэчаіснасць.

РЕЗЮМЕ

АНДЖЭЙ НОВАК

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ПЛАНЫ ПОЛЬСКОЙ ВОСТОЧНОЙ ПОЛИТИКИ В 1920 ГОДУ: МЕЧТЫ И РЕАЛЬНОСТЬ

По сегодняшний день одним из центральных вопросов в дискуссии о значении восточной политики, разработанной и осуществляемой Юзефом Пилсудским, остаётся вопрос оценки места так называемой «федеральной» концепции. Кем был на самом деле глава польского государства – сторонником идеи союза равноправных национальных государств, опережая в своём видении реалии тогдашней Центральной и Восточной Европы, или анахроничным «империалистом», который пытался восстановить господство Польши на востоке Европы, ссылаясь на традиции Речи Посполитой, или, даже, Ягеллонов? Автор предлагает свой вариант ответа. По его мнению, Ю. Пилсудский – прагматик, сторонник курса «Realpolitik», который, в зависимости от ситуации, один раз обращался к лозунгу федерации, чтобы в другой раз использовать программу инкорпорации.

Ещё в начале своей политической карьеры Ю. Пилсудский видел в национальных движениях один из главных факторов победы в противостоянии с Российской империей, которую нужно было разломать «по национальным швам». Однако восточная политика превратилась из теории в реальность, когда он стал главой польского государства. С этого момента Ю. Пилсудский использовал федералистскую риторику, чтобы получить политическую и материальную помощь от стран Антанты, после чего он надеялся продолжить свои собственные стратегические действия. Он сосредоточился на обеспечении независимости Польши в соответствии с практическим принципом: «Сначала быть, а как быть – узнаем после».

Однако, как глава государства, Ю. Пилсудский не только планировал самые оптимистичные сценарии, но и рассматривал другие, менее удачные варианты. Собственные военные ошибки, отсутствие значительной поддержки со стороны непольского населения при очередной попытке построить национальную государственность с помощью польских штыков и, наконец, безразличие польского общества к будущему «восточных кресов» привели к тому, что в итоге был реализован план “минимум”. И этот план определялся не теоретическими концепциями восточной политики, а результатом войны, которую вёл Ю. Пилсудский, чтобы превратить их в реальность.